

KINH NGHIỆM PHÁT TRIỂN NỀN KINH TẾ BẠC CỦA TRUNG QUỐC VÀ MỘT SỐ HÀM Ý CHO VIỆT NAM*

**China's experience in developing its silver economy
and some implications for Vietnam**

ĐOÀN THỊ KIM TUYẾN
NGUYỄN BẢO THƯ

*B*ằng phương pháp nghiên cứu tại bàn dựa trên các dữ liệu và tài liệu thứ cấp, bài viết này tập trung phân tích thực trạng và chính sách phát triển nền kinh tế bạc của Trung Quốc. Kết quả cho thấy, nền kinh tế bạc tại Trung Quốc đang tăng trưởng nhanh trong những năm gần đây trên các lĩnh vực chính như chăm sóc sức khỏe, sản phẩm tiêu dùng, văn hóa, giải trí và du lịch. Có được kết quả này là nhờ hàng loạt các chính sách, chiến lược tổng thể và toàn diện của Chính phủ Trung Quốc. Trên cơ sở đó, bài viết rút ra một số hàm ý chính sách cho Việt Nam: (i) tăng cường nhận thức về tiềm năng của nhóm dân số già đối với tăng trưởng kinh tế; (ii) hỗ trợ, thúc đẩy và đa dạng hóa các ngành, lĩnh vực trong nền kinh tế bạc, song luôn hướng đến phục vụ nhu cầu chuyên biệt của người cao tuổi; (iii) khai thác tối đa giá trị của nhóm dân số bạc trên cả các khía cạnh như bề dày kinh nghiệm, trí tuệ, năng lực và vốn xã hội.

Từ khóa: người cao tuổi, kinh tế bạc, chính sách, Trung Quốc.

*U*sing desk research methods based on secondary data and documents, this paper focuses on analyzing the current state and development policies of China's "silver economy". The results show that China's silver economy has been growing rapidly in recent years across key sectors such as healthcare, consumer products, culture, entertainment, and tourism. This is due to a series of comprehensive and holistic policies and strategies implemented by the Chinese government. Based on this, the paper draws several policy implications for Vietnam: (i) Enhancing awareness of the potential of the elderly population for economic growth; (ii) Supporting, promoting, and diversifying sectors within the silver economy while always focusing on serving the specific needs of the elderly; (iii) Maximizing the value of the silver population in terms of experience, intelligence, capabilities, and social capital.

Keywords: elderly people, silver economy, policy, China.

Đoàn Thị Kim Tuyến, TS., Viện Kinh tế Việt Nam và Thế giới; Nguyễn Bảo Thư, TS., Khoa Kinh tế chính trị, Học viện Báo chí và tuyên truyền.

* Bài viết là sản phẩm của nhiệm vụ nghiên cứu khoa học cấp Bộ "Kinh nghiệm quốc tế trong phát triển nền kinh tế bạc" do Viện Kinh tế Việt Nam và Thế giới là cơ quan chủ trì; TS. Võ Thị Minh Lệ làm chủ nhiệm.

1. Đặt vấn đề

Kể từ năm 2000, Trung Quốc chính thức trở thành “xã hội già hóa” theo phân loại của Liên hợp quốc khi tỷ lệ dân số từ 65 tuổi trở lên chiếm hơn 7% tổng dân số. Trong những năm gần đây, Trung Quốc chịu sức ép lớn khi vấn đề già hóa dân số đang ngày càng trở nên nghiêm trọng ở quốc gia này. Theo thống kê, tính đến hết năm 2024, Trung Quốc có 310 triệu người từ 60 tuổi trở lên và 220 triệu người từ 65 tuổi trở lên, chiếm lần lượt 22% và 15,6% tổng dân số (Liu, 2025) - tăng mạnh so với mức chỉ 4% vào thập niên 1960. Với tốc độ già hóa rất nhanh như hiện nay, trong khi mức sinh rất thấp và tuổi thọ ngày càng tăng, quy mô dân số già ở Trung Quốc được dự báo sẽ vượt 400 triệu người vào năm 2035 và có thể đạt khoảng 500 triệu vào 2050. Nếu những con số dự báo này trở thành sự thật thì lúc đó Trung Quốc sẽ trở thành một xã hội “siêu già” (Xinhua, 2024).

Quy mô dân số cao tuổi và tốc độ già hóa nhanh chóng trong thập kỷ gần đây tại Trung Quốc đã chứng minh tính cấp thiết của việc tích cực đối phó với thách thức già hóa ở quốc gia này. Để ứng phó với tình trạng già hóa dân số và đáp ứng tốt hơn nhu cầu của người già, Chính phủ Trung Quốc đã thúc đẩy nhiều biện pháp để phát triển nền kinh tế bạc - thuật ngữ dùng chỉ hệ thống sản xuất, phân phối hàng hóa, cung cấp dịch vụ... đáp ứng nhu cầu của người già. Yêu cầu chung được đề ra trong Kế hoạch phát triển quốc gia năm năm lần thứ XIV (2021 - 2025) đó là tiến hành ứng phó với già hóa dân số mang đặc điểm Trung Quốc, bảo đảm phát triển kinh tế - xã hội luôn phù hợp với quá trình già hóa dân số (NDRC, 2021). Phát triển “nền kinh tế bạc” được Chính phủ Trung Quốc coi là giải pháp then chốt, không chỉ giúp hóa giải những thách thức từ già hóa dân số mà còn

tạo ra những động lực tăng trưởng kinh tế mới, đồng thời cải thiện sinh kế và chất lượng cuộc sống của người già. Việc tham khảo kinh nghiệm từ Trung Quốc sẽ mang lại bài học hữu ích và gợi mở những định hướng chính sách cho Việt Nam trong bối cảnh tốc độ già hóa dân số đang tăng nhanh.

2. Thực trạng phát triển nền kinh tế bạc ở Trung Quốc

Dân số già tăng nhanh khiến Trung Quốc đối mặt với nhiều thách thức song cũng mang đến nhiều cơ hội phát triển mới. Phát triển nền kinh tế bạc của Chính phủ Trung Quốc đồng thời hướng đến nhiều mục tiêu: đáp ứng nhu cầu cụ thể của người cao tuổi, hóa giải những thách thức từ già hóa dân số, thúc đẩy tăng trưởng kinh tế và khuyến khích đổi mới sản phẩm, dịch vụ. Đây là một bước tiến lớn trong việc nhận thức tầm quan trọng của già hóa dân số; coi già hóa dân số không chỉ là một vấn đề xã hội mà còn là một vấn đề kinh tế. Cách tiếp cận này có cơ sở vững chắc: với hơn 310 triệu người trên 60 tuổi, tổng tài sản tích lũy của nhóm này đạt 78,4 nghìn tỷ CNY (Xinhua, 2024), thu nhập lương hưu trung bình vượt mức chi tiêu thực tế, và nhu cầu tiêu dùng ngày càng mở rộng sang các lĩnh vực chăm sóc sức khỏe, giải trí, giáo dục và văn hóa - tạo ra một thị trường có tiềm năng đặc biệt lớn.

Trên thực tế, nền kinh tế bạc của Trung Quốc đã và đang nổi lên trở thành một trong những động lực mới của tăng trưởng kinh tế trong những năm gần đây, trở thành địa điểm hấp dẫn thu hút các nhà đầu tư vào các hoạt động sản xuất và kinh doanh dịch vụ dành cho người già. Số liệu thống kê cho thấy, quy mô thị trường kinh tế bạc của Trung Quốc đã tăng trưởng liên tục trong giai đoạn từ năm 2020 đến nay, từ 5,4 nghìn tỷ CNY năm 2020 lên đến 7 nghìn tỷ CNY năm 2024, tương đương với 6% GDP của

Trung Quốc, và dự kiến sẽ tăng lên 30 nghìn tỷ CNY (tương đương 4,2 nghìn tỷ USD) vào năm 2035, chiếm khoảng 10% GDP (Si, 2025). Cụ thể hơn, sự phát triển của nền kinh tế bạc ở Trung Quốc được phản ánh trên một số lĩnh vực chính sau:

2.1. Dịch vụ chăm sóc người cao tuổi

Các dịch vụ và cơ sở chăm sóc người cao tuổi như viện dưỡng lão, cơ sở hỗ trợ sinh hoạt, dịch vụ chăm sóc tại nhà và trung tâm phục hồi chức năng, rất được Chính phủ Trung Quốc coi trọng bởi đây là những cấu phần thiết yếu trong công tác hỗ trợ và chăm sóc người cao tuổi. Khi già hóa dân số tiếp tục gia tăng, nhu cầu về các dịch vụ chăm sóc người cao tuổi cũng tăng lên nhanh chóng, khiến ngành này trở thành lĩnh vực tiềm năng đối với các nhà đầu tư. Thực tế, quy mô thị trường của ngành chăm sóc người cao tuổi ở Trung Quốc đã tăng gần gấp đôi trong giai đoạn 2019 - 2023, từ mức chỉ 6,8 nghìn tỷ CNY năm 2019 lên tới 12,8 nghìn tỷ CNY năm 2023 (Zhang và cộng sự, 2024). Thị trường này cũng được dự đoán sẽ đạt 800 tỷ USD vào năm 2025 và vượt quá 3 nghìn tỷ USD vào năm 2030 (China Briefing, 2024). Đối với người cao tuổi, các nhu cầu truyền thống (như nhu yếu phẩm hàng ngày, quần áo, nhà ở, phương tiện đi lại) và các dịch vụ y tế cơ bản vẫn được ưu tiên; tuy nhiên, nhu cầu của họ đối với các dịch vụ chăm sóc người cao tuổi sẽ ngày càng tăng và đa dạng bởi họ ngày càng theo đuổi chất lượng cuộc sống và sẵn sàng đầu tư hơn.

2.2. Sản phẩm tiêu dùng và công nghệ dành cho người cao tuổi

Quan niệm cho rằng người tiêu dùng lớn tuổi chỉ ưa thích tiết kiệm đang ngày càng lỗi thời. Ngày nay, người cao tuổi Trung Quốc, đặc biệt là những người từ 60 đến 70 tuổi, có trình độ học vấn cao hơn và có sự

kết nối số tốt hơn so với các thế hệ trước¹. Hơn nữa, nhiều người cao tuổi tại Trung Quốc có lợi thế tài chính đáng kể: tích lũy tiết kiệm, thu nhập từ lương hưu và sự hỗ trợ tài chính từ con cái. Theo báo cáo làm việc của IMF năm 2018, mức tiết kiệm hộ gia đình của thế hệ này cao hơn 15 điểm phần trăm so với phần còn lại của thế giới và sinh sống ở một số thành phố lớn nhất và cạnh tranh nhất của Trung Quốc. Số người trên 60 tuổi chiếm 30% dân số ở Thượng Hải, và 20% ở Bắc Kinh, Thiên Tân, Quảng Châu và Trùng Khánh (Scott-Bell, 2021). Do đó, sự sẵn lòng và khả năng chi tiêu cho hàng hóa và dịch vụ chất lượng của người cao tuổi cũng cao hơn so với trước đây. Dữ liệu từ công ty nghiên cứu Euromonitor International cho thấy, tổng chi tiêu tiêu dùng của các hộ gia đình Trung Quốc có người đứng đầu là người từ 60 tuổi trở lên tăng 129% từ năm 2015 đến năm 2025, cao hơn mức 79% của toàn bộ dân số. Đến năm 2040, ước tính tiêu dùng của nhóm người trên 60 tuổi sẽ chiếm 34% tổng chi tiêu tiêu dùng của Trung Quốc, từ mức 24% hiện nay (Yu và Master, 2025).

Sản phẩm dành cho người cao tuổi rất đa dạng, từ quần áo chuyên dụng, sản phẩm chăm sóc cá nhân và thực phẩm chức năng đến các thiết bị gia dụng, công nghệ thân thiện với người già như thiết bị hỗ trợ di chuyển, máy trợ thính, hệ thống tự động hóa nhà thông minh... Những sản phẩm này cung cấp các giải pháp thiết thực hỗ trợ người cao tuổi trong cuộc sống hàng ngày, cho phép họ duy trì một lối sống khỏe mạnh và độc lập. Nhận thấy tiềm năng to lớn của

¹ Theo Trung tâm Thông tin mạng internet Trung Quốc, số lượng người dùng internet trên 60 tuổi đã tăng vọt từ 30 triệu vào năm 2016 lên 153 triệu vào năm 2022 (truy cập <https://jingdaily.com/posts/chinas-hyper-online-elderly-to-spend-750-billion-by-2035-how-can-brands-tap-in>).

nền kinh tế bạc, các doanh nghiệp tại Trung Quốc đã và đang tích cực phát triển các sản phẩm đáp ứng nhu cầu riêng biệt của người cao tuổi. Điển hình, tập đoàn công nghệ Xiaomi đã bổ sung các chức năng thân thiện với người cao tuổi trên điện thoại và tivi, cũng như các tính năng hỗ trợ từ xa cho phép con cái có thể dễ dàng kiểm soát môi trường sống của cha mẹ lớn tuổi bằng đèn thông minh và máy điều hòa không khí (Yu và Master, 2025). Theo Công ty tư vấn thị trường All View Cloud có trụ sở tại Bắc Kinh, quy mô thị trường đồ gia dụng dành cho người cao tuổi của Trung Quốc sẽ vượt quá 100 tỷ CNY (tương đương 14 tỷ USD) vào năm 2025 và dự kiến đạt một nghìn tỷ CNY vào năm 2030 (Fan, 2025).

2.3. Văn hóa, giải trí và du lịch dành cho người cao tuổi

Lĩnh vực văn hóa, giải trí và du lịch nổi lên là một trong những thành phần chủ chốt của nền kinh tế bạc tại Trung Quốc. Ngành này bao gồm đa dạng các sự kiện, hoạt động giải trí phù hợp với sở thích cũng như nhu cầu riêng biệt của người cao tuổi, chẳng hạn như các buổi biểu diễn âm nhạc truyền thống hoặc đương đại, các tour du lịch đến các di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh... Theo báo cáo của Viện Du lịch Trung Quốc, những người trung niên và cao tuổi đã trở thành nhóm khách hàng ngày càng quan trọng trong ngành du lịch của đất nước trong những năm gần đây. Số liệu thống kê riêng năm 2023 cho thấy, số chuyến du lịch của nhóm người từ 60 tuổi trở lên đạt 1,16 tỷ chuyến - chiếm 20,6% tổng số khách du lịch nội địa của Trung Quốc. Dự kiến đến năm 2028, giá trị thị trường du lịch dành cho người cao tuổi sẽ tăng trưởng mạnh, đạt khoảng 2,7 nghìn tỷ CNY (khoảng 376 tỷ USD) (Xinhua, 2025a). Hiện tại, lượng đặt vé du lịch của nhóm dân số bạc cũng chiếm khoảng 64%

lượng khách du lịch trong ngày thường cao hơn đáng kể so với các nhóm tuổi khác. Không những vậy, khách du lịch cao tuổi ở Trung Quốc còn có xu hướng chọn các khách sạn hạng sang và các tour du lịch cao cấp với hành trình linh hoạt (Liu, 2025).

Nhìn chung, số người cao tuổi tăng nhanh chóng cùng với sự thay đổi về thái độ và mô hình tiêu dùng của thế hệ này, đã tạo ra một thị trường năng động với tiềm năng đáng kể cho nhiều ngành công nghiệp khác nhau tại Trung Quốc. Đặc biệt, với sự quan tâm ngày càng tăng của Chính phủ Trung Quốc đến dân số cao tuổi thì tiềm năng tăng trưởng của nền kinh tế bạc ở nước này là vô cùng lớn. Tuy nhiên, sự phát triển nền kinh tế bạc ở Trung Quốc mới chỉ ở giai đoạn đầu, còn nhiều điểm hạn chế như: thị trường vẫn chưa được khai thác đầy đủ và thiếu minh bạch trong một số lĩnh vực; việc giám sát các hoạt động thị trường có liên quan vẫn chưa được tăng cường; người cao tuổi còn gặp nhiều rào cản trong việc tiếp cận công nghệ...

3. Chính sách phát triển nền kinh tế bạc của Trung Quốc

Trong ba thập kỷ qua, chính sách của Chính phủ Trung Quốc đối với vấn đề già hóa dân số đã có những thay đổi đáng kể. Trước đây, vào những năm 1990, chính quyền trung ương Trung Quốc chủ yếu coi già hóa dân số là một vấn đề xã hội, do đó các chính sách ban hành tập trung vào hệ thống lương hưu bắt buộc và tăng cơ hội tiếp cận các dịch vụ chăm sóc dành cho người cao tuổi. Tuy nhiên, sự suy thoái của nền kinh tế Trung Quốc kể từ đại dịch COVID-19, chính quyền trung ương bắt đầu nhìn nhận già hóa dân số dưới góc độ phát triển kinh tế, coi người cao tuổi là bộ phận đóng góp quan trọng cho nền kinh tế. Theo đó, từ cuối năm 2021, Chính phủ Trung Quốc đã ban hành hàng loạt văn

bản chính sách và các biện pháp hỗ trợ để “phát triển mạnh mẽ” nền kinh tế bạc của nước này.

3.1. Lồng ghép phát triển nền kinh tế bạc vào các kế hoạch phát triển, chiến lược của quốc gia

Từ năm 2021 đến nay, phát triển nền kinh tế bạc không ngừng được Chính phủ Trung Quốc đẩy mạnh, thể hiện qua hàng loạt văn bản, hướng dẫn chính sách. Cụ thể, vào tháng 11-2021, Chính phủ Trung Quốc đã đưa “phát triển nền kinh tế bạc” vào kế hoạch năm năm lần thứ XIV (2021 - 2025), trong đó nêu rõ rằng Trung Quốc cần phát huy tối đa nguồn vốn nhà nước và xã hội trong việc mở rộng thị trường trong nước, đồng thời xây dựng các chính sách đồng bộ, có hệ thống để đảm bảo nền kinh tế bạc phát triển bền vững và lành mạnh (Xinhua, 2022). Tại kỳ họp đầu tiên của Ủy ban Tài chính và Kinh tế Trung ương khóa XX, Tổng Bí thư Tập Cận Bình đã nhấn mạnh tầm quan trọng của việc phát triển mạnh mẽ nền kinh tế bạc. Theo đó, phát triển nền kinh tế bạc không chỉ là một động thái chiến lược để chủ động thích ứng với những thay đổi nhân khẩu học và khám phá cách tiếp cận độc đáo của Trung Quốc để giải quyết vấn đề già hóa dân số, mà còn là một chiến lược dài hạn để thúc đẩy các động lực mới cho phát triển kinh tế, cải thiện chất lượng cuộc sống cho người dân và đẩy nhanh phát triển chất lượng cao (Nhân dân Nhật báo, 2025).

Tiếp đó, vào tháng 1-2024, Quốc vụ viện Trung Quốc đã ban hành văn bản nêu “Ý kiến về phát triển kinh tế bạc để nâng cao phúc lợi cho người cao tuổi”, trong đó đề xuất 26 biện pháp tập trung vào bốn trụ cột chính sau: (i) phát triển dịch vụ dân sinh để giải quyết nhu cầu cấp bách của người cao tuổi bao gồm: dịch vụ ăn uống, dịch vụ chăm sóc tại nhà, dịch vụ tiện ích cộng

đồng, dịch vụ y tế và dịch vụ chăm sóc nuôi dưỡng; (ii) mở rộng nguồn cung sản phẩm và nâng cao chất lượng; (iii) tập trung vào nhu cầu đa dạng và nuôi dưỡng các ngành tiềm năng; (iv) tăng cường nguồn lực và tối ưu môi trường phát triển (Quốc vụ viện, 2024a). Báo cáo của Chính phủ Trung Quốc năm 2025 cũng nhấn mạnh việc phát triển kinh tế bạc như một cách để đối phó tích cực với già hóa dân số và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế.

3.2. Tạo thuận lợi và thu hút đầu tư nước ngoài trong lĩnh vực chăm sóc sức khỏe cho người già

Ở Trung Quốc, từ năm 2014, các cơ sở chăm sóc người cao tuổi có vốn đầu tư nước ngoài đều được hưởng chính sách thuế ưu đãi tương tự như các cơ sở trong nước. Điều này được quy định trong Thông tư Đầu tư nước ngoài về chăm sóc người cao tuổi. Tuy nhiên, đến giữa năm 2018, các cơ sở chăm sóc người cao tuổi mới được loại khỏi Danh sách biện pháp hành chính đặc biệt về tiếp cận đầu tư nước ngoài. Theo đó, các nhà đầu tư nước ngoài được phép thành lập các cơ sở chăm sóc người cao tuổi hoàn toàn do nước ngoài sở hữu kể từ đó. Tuy nhiên, đến năm 2022, Chính phủ Trung Quốc mới mở cửa hoàn toàn thị trường chăm sóc người cao tuổi cho đầu tư nước ngoài. “Danh mục các ngành khuyến khích đầu tư nước ngoài” do Ủy ban Cải cách và Phát triển Quốc gia và Bộ Thương mại ban hành bao gồm các lĩnh vực như “dịch vụ chăm sóc người cao tuổi”, “cải tạo nhà ở thân thiện với người cao tuổi tại nhà” và “nghiên cứu, phát triển và sản xuất các sản phẩm chăm sóc người cao tuổi thông minh và an toàn”. Ngoài ra, Trung Quốc cũng đã ký kết các hiệp định thương mại tự do, bao gồm Hiệp định Đối tác kinh tế toàn diện khu vực (RCEP), cho phép các quốc gia trong khu vực thành lập các cơ sở

chăm sóc người cao tuổi hoàn toàn do nước ngoài sở hữu, vì lợi nhuận tại Trung Quốc.

Những cải cách pháp lý nêu trên đã tạo ra một môi trường thuận lợi cho các công ty nước ngoài thâm nhập thị trường Trung Quốc, với tổng khối lượng giao dịch các sản phẩm chăm sóc và phục hồi chức năng người cao tuổi tại Hội chợ nhập khẩu quốc tế đạt khoảng 348 triệu USD từ năm 2018 đến năm 2023 (Quốc vụ viện, 2024b).

3.3. Thúc đẩy phát triển các ngành, sản phẩm có tiềm năng cao, thân thiện với người cao tuổi

Từ cuối năm 2019, Chính phủ Trung Quốc đã ban hành văn bản “Ý kiến chỉ đạo về việc thúc đẩy phát triển ngành, sản phẩm dành cho người cao tuổi”, nêu rõ rằng, việc thúc đẩy sự phát triển của ngành, sản phẩm dành cho người cao tuổi là một biện pháp quan trọng để chủ động giải quyết vấn đề già hóa dân số trong thời đại mới và là yêu cầu tất yếu để đáp ứng nhu cầu cuộc sống tốt đẹp hơn của người dân. Các biện pháp chủ yếu tập trung vào: (i) thúc đẩy đổi mới và nâng cấp các sản phẩm dành cho người cao tuổi trong nhiều lĩnh vực như: trang phục và phụ kiện cho người cao tuổi; sản phẩm hỗ trợ thông minh, chăm sóc người cao tuổi; thiết bị hỗ trợ cho phục hồi chức năng và nâng cao sức khỏe...; (ii) tăng cường nền tảng phát triển ngành sản phẩm dành cho người cao tuổi; (iii) tăng cường hỗ trợ tổ chức và triển khai (Bộ Công nghiệp và Công nghệ thông tin Trung Quốc, 2019).

Tiếp sau đó, vào tháng 10-2021, Chính phủ Trung Quốc đã công bố Kế hoạch Hành động phát triển ngành chăm sóc sức khỏe người cao tuổi thông minh (2021 - 2025), phác thảo các sản phẩm và dịch vụ thông minh cụ thể cần thiết cho việc chăm sóc người cao tuổi bao gồm: thiết bị đeo tay và thiết bị kiểm tra sức khỏe để theo dõi các dấu hiệu sinh tồn; thiết bị tập luyện phục

hồi chức năng; các sản phẩm chăm sóc thông minh như robot hỗ trợ và giường điều dưỡng thông minh; giải pháp y tế từ xa và quản lý sức khỏe toàn diện.

Hàng loạt các chủ trương khác được Trung Quốc đề ra như đặt mục tiêu thành lập khoảng mười cụm công nghiệp sản phẩm liên quan đến kinh tế bạc tại các khu vực chiến lược như Bắc Kinh - Thiên Tân - Hà Bắc, Đồng bằng sông Dương Tử và Vùng Vịnh Lớn Quảng Đông - Hồng Kông - Macao; khuyến khích các doanh nghiệp nhà nước mở rộng kinh doanh liên quan đến nền kinh tế bạc; đồng thời, xóa bỏ các rào cản tiếp cận thị trường bất hợp lý, từng bước mở cửa thị trường cho doanh nghiệp tư nhân. Chính phủ Trung Quốc cũng cam kết hỗ trợ tài chính nhiều hơn nữa để nâng cấp các cơ sở dịch vụ chăm sóc người cao tuổi mới đạt chuẩn và thúc đẩy sử dụng thiết bị thông minh, đồng thời tận dụng các nền tảng như Hội chợ Nhập khẩu quốc tế Trung Quốc và Hội chợ Sản phẩm tiêu dùng quốc tế Trung Quốc để tổ chức và thúc đẩy nền kinh tế bạc.

3.4. Thúc đẩy chi tiêu tiêu dùng ở người già

Với mục tiêu giảm bớt gánh nặng tài chính cho dân số già và thúc đẩy việc sử dụng các dịch vụ chăm sóc người cao tuổi, Trung Quốc gần đây đã đưa ra kế hoạch về việc hỗ trợ tài chính trực tiếp thông qua cung cấp phiếu trợ cấp cho người cao tuổi. Các khoản trợ cấp này sẽ được chi trả hàng tháng dưới dạng phiếu điện tử để trang trải một phần chi phí cho các dịch vụ chăm sóc người cao tuổi (Bao, 2025). Mức trợ cấp được ấn định ở mức từ 500 đến 800 CNY/tháng và có thể được sử dụng để chi trả một phần chi phí cho một số dịch vụ chăm sóc người cao tuổi như hỗ trợ ăn uống, tắm rửa, phục hồi chức năng.

Nhận thấy sức mua và nhu cầu đi lại ngày càng cao của người cao tuổi ở Trung

Quốc, đồng thời thúc đẩy tiêu dùng dịch vụ của nhóm dân số này, gần đây, các Bộ ngành của Trung Quốc đã công bố kế hoạch hành động nhằm mở rộng và cải thiện dịch vụ các chuyến tàu du lịch bạc; trong đó đề xuất nhiều biện pháp cụ thể nhằm tạo ra những trải nghiệm du lịch toàn diện và thú vị hơn cho người cao tuổi. Sáng kiến này cũng nhằm mục đích làm phong phú thị trường du lịch và đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng về các lựa chọn du lịch thân thiện với người cao tuổi. Kế hoạch của sáng kiến này đó là xây dựng một mạng lưới tàu hỏa chuyên dụng trên toàn quốc phục vụ du khách cao tuổi vào năm 2027, với hơn 100 tuyến đường được thiết kế riêng và 2.500 chuyến đi theo lịch trình hàng năm (Xinhua, 2025b).

4. Một số hàm ý chính sách cho Việt Nam

Tại Việt Nam, tốc độ già hóa dân số đang tăng nhanh trong những năm gần đây. Số người từ 60 trở lên tăng từ 7,45 triệu người năm 2009 (chiếm 8,68% tổng dân số) lên tới 14,2 triệu người năm 2024 (chiếm 14% tổng dân số) và dự báo sẽ đạt khoảng 18 triệu người vào năm 2030 (Tổng cục Thống kê, 2025). Với đà tăng này, Việt Nam sẽ chuyển từ xã hội “già hóa” sang xã hội “già” vào năm 2036 (Nguyễn Thanh Bình, 2023). Qua phân tích thực trạng phát triển nền kinh tế bạc ở Trung Quốc và các chính sách của nước này, bài viết rút ra một số hàm ý chính sách sau:

Thứ nhất, Chính phủ cần tích cực nuôi dưỡng nền kinh tế bạc và tăng cường nhận thức về vai trò của nhóm dân số này đối với phát triển kinh tế. Đối với những quốc gia chịu áp lực ngày càng tăng từ già hóa dân số hoặc đang đối mặt với suy thoái, việc khai thác tốt tiềm năng của nền kinh tế bạc sẽ tạo động lực tăng trưởng mạnh mẽ cho nền kinh tế. Già hóa dân số là một quá trình phát triển tự nhiên không thể đảo ngược; vì

vậy, mỗi quốc gia cần tuân thủ các quy luật phát triển nhân khẩu học, chủ động thích ứng và xây dựng các chính sách tích hợp giữa phát triển xã hội và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế - đây chính là bài học cốt lõi từ kinh nghiệm của Trung Quốc.

Thứ hai, các chính sách hỗ trợ, cải thiện các ngành công nghiệp và dịch vụ cần được thiết kế sao cho hướng đến phục vụ nhu cầu chuyên biệt của người cao tuổi cũng như bảo vệ quyền của người cao tuổi bởi trên thực tế khoảng cách giữa cung và cầu trong các lĩnh vực dành cho người già còn rất lớn. Hơn nữa, nền kinh tế bạc không chỉ giới hạn trong các lĩnh vực như chăm sóc sức khỏe mà còn mở rộng sang đa dạng các ngành như thiết bị và công nghệ y tế dành cho người cao tuổi, sản phẩm và nhu cầu lối sống dành cho người cao tuổi, cũng như văn hóa và giải trí dành cho người cao tuổi. Thực tế từ Trung Quốc cho thấy, những thị trường này đang tăng trưởng mạnh mẽ và mở ra nhiều cơ hội đầu tư và đổi mới.

Thứ ba, dựa trên mục tiêu và quan điểm phát triển của mỗi quốc gia, các nhà hoạch định chính sách trong thời gian tới cần nhìn nhận và đưa ra các giải pháp có thể khai thác đầy đủ giá trị thực của nhóm dân số bạc, không chỉ nằm ở số tiền người cao tuổi có thể chi tiêu mà còn ở những gì họ có thể làm. Các chính sách mà Trung Quốc đưa ra đến thời điểm hiện tại mặc dù đã đạt được một số thành công nhất định song được đánh giá là vẫn chưa khai thác hết tiềm năng của nhóm dân số già khi chỉ mới tập trung vào khai thác tiềm năng tiêu dùng của họ hơn là vốn nhân lực của người cao tuổi, tức là bỏ qua bề dày kinh nghiệm, trí tuệ và năng lực mà họ mang lại. Thực tiễn một số nước đã chỉ ra rằng việc giữ những người lớn tuổi đã qua tuổi nghỉ hưu trong lực lượng lao động có thể giúp giải quyết vấn đề lực lượng lao động đang bị thu hẹp. Việc kéo dài thời gian tham gia thị trường lao động cũng mang lại lợi ích thiết

thực như tăng thu nhập khả dụng và cải thiện phúc lợi cho người cao tuổi. Các doanh nghiệp có thể hưởng lợi từ kinh nghiệm thương mại hoặc vốn xã hội rộng của những người lớn tuổi, thông qua việc làm trực tiếp, cố vấn điều hành hoặc thậm chí đầu tư cổ phần. Do đó, việc thúc đẩy sự tham gia tích cực của người cao tuổi vào thị trường lao động cũng cần được lưu tâm và cân nhắc kỹ lưỡng khi hoạch định các chính sách liên quan đến già hóa dân số./

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Bao A. (2025), “China plans subsidy vouchers for seniors to ease the strain on its aging population, drive consumption”, *CNBC*, online available at: <https://www.cnbc.com/2025/07/24/china-plans-consumption-vouchers-for-seniors-to-ease-strain-on-its-aging-population.html>.
2. Bộ Công nghiệp và Công nghệ thông tin Trung Quốc (2019), *Ý kiến chỉ đạo về việc thúc đẩy phát triển ngành sản phẩm dành cho người cao tuổi*, trực tuyến tại: https://www.gov.cn/zhengce/zhengceku/2020-01/18/content_5470395.htm.
3. China Briefing (2024), “Unlocking China’s elderly market: tapping into the power of the ‘silver economy’”, online available at: <https://www.china-briefing.com/doing-business-guide/china/sector-insights/unlocking-china-s-elderly-market-tapping-into-the-power-of-the-silver-economy>.
4. Fan F. (2025), “Home appliance makers tap into silver economy”, *China Daily*, online available at: <https://global.chinadaily.com.cn/a/202508/22/WS68a7ca03a310851ffdb4f7df.html>.
5. Liu Y. (2025). “‘Silver economy’ shows promising potential”, *China Daily*, online available at: <https://www.chinadaily.com.cn/a/202503/11/WS67cf7bd6a310c240449d9fa7.html>.
6. NDRC (2021), *Đề cương Kế hoạch 5 năm lần thứ 14 (Điều 30): Triển khai Chiến lược quốc gia ứng phó tích cực với già hóa dân số*, trực tuyến tại: https://www.ndrc.gov.cn/fggz/fzzlgh/gjfgzgh/202112/t20211225_1309718.html.
7. Nhân dân Nhật báo (2025), “Phát triển kinh tế bạc và chủ động ứng phó với già hóa dân số”, trực tuyến tại: <http://opinion.people.com.cn/n1/2025/0317/c1003-40439946.html>.
8. Nguyễn Thanh Bình (2023), “Già hóa dân số nhanh ở Việt Nam và khuyến nghị chính sách”, *Nhân Dân*, trực tuyến tại: <https://nhandan.vn/gia-hoa-dan-so-nhanh-o-viet-nam-va-khuyen-nghi-chinh-sach-post756305.html>.
9. Quốc vụ viện (2024a), *Ý kiến của Văn phòng Tổng cục Hội đồng Nhà nước về phát triển kinh tế bạc và nâng cao phúc lợi người cao tuổi*, trực tuyến tại: https://www.gov.cn/zhengce/content/202401/content_6926087.htm.
10. Quốc vụ viện (2024b), *Thông báo của Quốc vụ viện về việc thúc đẩy xây dựng hệ thống dịch vụ chăm sóc người cao tuổi*, trực tuyến tại: http://www.npc.gov.cn/npc/c2/c30834/202409/t20240911_439362.html.
11. Scott-Bell T. (2021), *China’s silver-haired consumers represent a golden opportunity*, online available at: http://www.china.org.cn/opinion/2021-05/25/content_77524595.htm.
12. Si C. (2025), “Development of new markets to cater to growing silver economy”, *China Daily*, online available at: <https://www.chinadaily.com.cn/a/202504/03/WS67edd9e5a3104d9fd381d64b>.
13. Tổng cục Thống kê (2025), *Xu hướng già hóa dân số nhanh ở Việt Nam, thực trạng và giải pháp*, trực tuyến tại: <https://www.nso.gov.vn/du-lieu-va-so-lieu-thong-ke/2025/01/xu-huong-gia-hoa-dan-so-nhanh-o-viet-nam-thuc-trang-va-giai-phap/>.

14. Xinhua (2022), “China releases 5-year plan for elderly care services”, online available at: <https://english.news.cn/20220222/e945b49c9e1c4fe5aa77cdb32e4591fa/c.html>.
15. Xinhua (2024), “Turning silver into gold amid China’s demographic shift”, online available at: <https://english.news.cn/20241209/fe76137f1a514bb0af2ccc867e034100/c.html>.
16. Xinhua (2025a), “Across China: silver economy boosts cultural, elderly tourism development”, online available at: <https://english.news.cn/20250225/4e1d35983cc545a988cf551898bb8853/c.html>.
17. Xinhua (2025b), “China expands silver tourism train services to cater to growing elderly travel market”, online available at: https://english.www.gov.cn/news/202502/12/content_WS67ac3760c6d0868f4e8ef965.html#:~:text=The%20action%20plan%20aims%20to,standards%20and%20recognizable%20brand%20identities.
18. Yu S., Master F. (2025), “China seeks a silver lining as it tells companies to target older consumers”, *Reuters*, online available at: <https://www.reuters.com/world/china/china-seeks-silver-lining-it-tells-companies-target-older-consumers-2025-08-26/>.
19. Zhang Sh., Mi J., Liu N. (2024), “Application of behavior recognition technology based on deep learning in elderly care”, *International Journal of Healthcare Information Systems and Informatics*, vol. 19, no. 1.

Ngày gửi bài : 31-10-2025
Ngày nhận bản sửa : 24-11-2025
Ngày duyệt đăng : 25-11-2025